

CÀPSULA 11.

DRET D'ASIL

CÀPSULA 11.

DRET D'ASIL

Publicat i coordinat per
Servei Civil Internacional

Autoria
Lorenzo Gabrielli

Traducció
Aula d'Idiomes

Disseny i maquetació
Mireia Serrano

Lloc i data de publicació
Barcelona, desembre 2023

En col·laboració amb

Amb el suport de

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Llicència

Objectius d'aprenentatge

Què es el dret d'asil? Com ha evolucionat des de la seva creació com a figura jurídica moderna? Quina es la tendència actual i la seva aplicació? Els països del Nord global estan limitant aquest dret defugint les seves obligacions legals? Hi ha perspectives d'ampliar aquesta figura a les persones víctimes de persecucions per la seva identitat de gènere o orientació sexual, o per les conseqüències del canvi climàtic? Amb aquesta càpsula aprendrem a conèixer com i per què aquest dret s'ha desenvolupat, quina forma ha pres després de la segona guerra mundial, quines raons hi ha darrere del seu desenvolupament recent, quines formes té en altres llocs i com ha trobat una configuració específica en cada context i moment històric i polític.

CONEXEMENTS

- Conèixer el dret d'asil, els seus fonaments filosòfics i polítics, els seus orígens històrics i les seves modalitats d'aplicació.
- Conèixer la seva evolució recent, en relació amb l'obsessió europea de controlar les 'migracions', i les seves conseqüències legals i personals.

HABILITATS

- Analitzar l'evolució del dret d'asil i també el seu tractament polític i administratiu. Analitzar els impactes del canvi d'enfocament cap al dret d'asil a les persones refugiades.
- Aplicar una mirada crítica, anticolonial i interseccional en l'anàlisi de l'evolució i la implementació del dret d'asil.

ACTITUDS

- Mostrar curiositat i actitud crítica envers la construcció filosòfica i política del dret d'asil i la seva aplicació practica.
- Comprometre's amb la promoció dels drets humans i en particular amb el dret d'asil, la seva persistència davant de derives autoritàries i xenòfobes, així com la prevenció de les causes que generen la recerca de refugi i asil.

Contextualització

Per entendre què és exactament el dret d'asil, quan i com ha sorgit, per contextualitzar la seva evolució i comprendre les seves implicacions, abordarem els seus orígens, el context històric i polític en el qual s'ha formalitzat, l'evolució del seu tractament per als Estats, de la seva percepció política i social, i de la seva aplicació practica.

ELS ORÍGENS DE LA FIGURA DE L'ASIL

Quan pensem en el dret d'asil, pensem directament en el període posterior a la Segona Guerra Mundial, quan el genocidi de persones jueves, gitanes, homosexuals, opositors polítics i altres grups perseguits pel Regim nazi d'Adolf Hitler a Alemanya, així com de la gran quantitat de refugiats i desplaçats a Europa, empenyen el desenvolupament d'un marc legal internacional de protecció a dins del marc de l'Organització de les Nacions Unides. No obstant això, el dret d'asil no ha nascut als temps moderns, ni és exclusiu del món occidental. Els historiadors expliquen que es poden trobar institucions que protegeixen el dret d'asil a l'antic Egipte, l'antiga Grècia, la Roma imperial i, fins i tot, n'hi ha traces a l'Antic testament, amb matisos diferents.

En grec antic, la paraula ἄσυλον (ásulon, que es pot traduir com 'santuari') defineix un concepte jurídic que permet que les persones que són perseguides pels seus governants siguin protegides per l'autoritat sobirana del lloc on busquen refugi. Igualment, als espais de culte de diferents religions s'han anat configurat com espais de 'refugi' davant de les autoritats civils.

Aquest dret estava i continua estant present a d'altres regions del món, com a les societats africanes precoloniales: "Els llocs sagrats i el seu entorn, amb un caràcter màgic-religiós, aviat esdevenen llocs reconeguts com a llocs d'asil" (Diallo, 1976).

El dret d'asil en temps avui

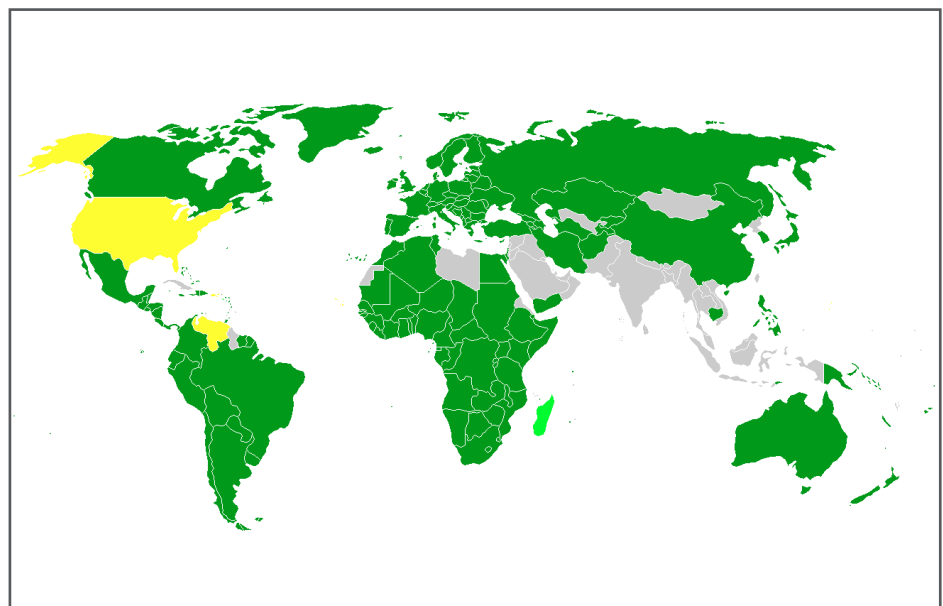
CONTEXT HISTÒRIC I MOTIVACIONS FILOSÒFIQUES I POLÍTQUES

Després de la Segona Guerra Mundial, l'Organització de les Nacions Unides pren la iniciativa, impulsada també per les reflexions filosòfiques i socials de l'època¹.

¹ Veure, entre altres, l'escrit publicat per l'Hanna Arendt en 1943 en la revista The Menorah Journal i intitulat "We Refugees".

A la Declaració Universal dels Drets Humans de l'ONU de 1948 ja s'hi especifica que "tothom té dret a sol·licitar i gaudir d'asil de persecució en altres països". El 14 de desembre de 1950 es funda l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR o UNHCR) a Ginebra per protegir i donar suport als refugiats i assistir-los en el seu retorn o reassestament.

Tanmateix, no serà fins al 28 de juliol de 1951 quan, en una conferència especial a Ginebra, l'ONU signa la Convenció sobre l'estatut dels refugiats. Es formalitza una obligació jurídica derivant del dret internacional per als països signataris. Aquesta convenció defineix qui és un refugiats, les regles aplicables a qui es garanteix el dret d'asil, les responsabilitats dels Estats, així com quines persones són excloses (els criminals de guerra, per exemple). L'abast del dret d'asil que, inicialment, es limitava a protegir els refugiats europeus per persecucions anteriors a 1951, s'amplia el 1967, quan l'ONU firma un Protocol sobre l'Estatut dels Refugiats que elimina les limitacions geogràfiques i temporals anteriors.

Imatge 11.1.
Països participants en la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats.
Font: Viquipèdia / Creative Commons

CONTINGUT I DEFINICIONS

L'Article 1 de la Convenció de 1951, esmenada pel Protocol de 1967, proveeix la definició de refugiat:

"una persona que, a causa d'una por fundada de ser perseguida per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un grup social o d'opinió política particular, es troba fora del seu país de naixement i és incapaç, o, a causa d'aquesta por, no està disposada a servir-se de la protecció d'aquell país; o de qui, per no tenir nacionalitat i estar fora del país de la seva antiga residència habitual com a resultat de tals esdeveniments, és incapaç, a causa de la por, d'estar disposat a tornar-hi..."

DEFINICIONS D'ORGANITZACIONS INTERNACIONALS REGIONALS

A partir d'aquesta definició, altres organitzacions internacionals n'han creat de més àmplies del dret d'asil. L'Organització de la Unitat Africana (OUA) –per incloure entre les causes legítimes el fet d'escapar-se de la dominació colonial i de guerres anti-colonials– aprovà el 1969 un tractat regional on s'amplia la definició de refugiat incloent:

tota persona obligada a deixar el seu país a causa de les agressions externes, ocupació, dominació estrangera o esdeveniments que pertorbin greument l'ordre públic en una part o la totalitat del seu país d'origen o nacionalitat (art.1).

De forma similar, el 1984, deu països llatinoamericans adopten la "Declaració de Cartagena" que va afegir més element que justifiquin el refugi en aquest espai regional. "Refugiades" són, doncs,

les persones que fugen dels seus països perquè la seva vida, seguretat o llibertat han estat amenaçades per violència generalitzada, agressió estrangera, conflictes interns, violació massiva dels drets humans o d'altres circumstàncies que hagin pertorbat greument l'ordre públic (conclusió tercera).

A més, en el cas d'Amèrica Llatina hi ha present una altra figura, l'"asil diplomàtic", que pot definir-se com la protecció que l'Estat atorga temporalment en els locals de la missió diplomàtica a persones d'altres nacionalitats que acudeixen d'urgència, perseguides per motius polítics o ideològics, com en el cas de Julien Assange a l'ambaixada de l'Equador a Londres.

Crítiques a l'abast del dret d'asil

Durant les últimes dècades no han estat poques les crítiques a la definició del dret d'asil, al seu caràcter i ús polític i a la desprotecció de diverses categories de persones. Al mateix temps, des de la societat civil s'han fet sentir veus crítiques cap a la seva aplicació pràctica. Concretament, per les limitacions produïdes per les pràctiques administratives, d'un costat, i de les interferències de les polítiques repressives de les migracions, de l'altre.

LA DISTINCIÓ ENTRE 'VERITABLES' I 'FALSOS' REFUGIATS

A Europa, després de la crisi del petroli de 1973-74, els països d'Europa central tanquen els seus canals formals de reclutament de treballadors estrangers. Quan passa això, a diferents països es comença a difondre l'idea que l'asil és objecte d'abusos rutinaris: així apareix una dicotomia entre el refugiats "autèntics" i els que no, és a dir entre els que ho mereixen i els que no. Així, la distinció entre refugiats polítics i migrants econòmics s'ha imposat avui com una cosa evident, igual que la jerarquia que legitima l'acolliment dels refugiats en detriment dels immigrants.

Paradoxalment, això determina un desenfocament progressiu en l'acció política: la protecció dels refugiats és subordinada als imperatius del control de la immigració (Moreno Lax, 2008).

EL CARÀCTER POLÍTIC DEL DRET D'ASIL

Aquesta distinció totalment artificial s'ha anat generalitzant i avui està totalment normalitzada al discurs polític. No obstant això, Karen Akoka (2011 i 2020) explica que tant la Convenció com la qualitat de "refugiats" són construccions polítiques pròpies d'un context polític i històric molt específic: no hi ha cap refugiats 'natural', ni la Convenció és un text neutre aplicable de forma objectiva, fins i tot considerant que les institucions encarregades siguin realment independents. A més, afegeix, la definició de 'refugiats' basada només en la persecució seria doncs un símbol de la victòria de les concepcions occidentals del dret d'asil davant d'aquelles dels estats comunistes, obertes a reconèixer les injustícies socioeconòmiques (és doncs la protecció dels drets econòmics i socials) com a causa d'asil.

Akoka (2020) mostra que aquestes definicions diuen més sobre els Estats que les apliquen que sobre els individus que se suposa que han de designar. La categoria de refugiat es reconfigura, en realitat, sense parar, amb el pas del temps, a mesura que canvien les relacions de força i les prioritats polítiques.

L'ÚS POLÍTIC DEL DRET D'ASIL

Durant la guerra freda, el dret d'asil s'ha utilitzat com a element polític i diplomàtic per suportar les dissidències en un bloc i per desestabilitzar l'altre bloc. D'un costat els EUA reconeixien molt fàcilment i àmpliament el dret d'asil a persones que fugien de països i règims 'enemics', com Vietnam, Corea, Cuba, etc., És a dir, els que s'escapaven del bloc comunista. De l'altre, la URSS, així que alguns països satèl·lits, facilitaven l'hospitalitat de dissidents del bloc capitalista i de lluitadors anticolonials ideològicament afins.

Encara que es consideri que la guerra freda es va acabar fa temps, avui molts països continuen utilitzant el dret d'asil com un instrument polític i diplomàtic per obtenir avantatges al nivell de les relacions internacionals.

LA FALTA DE PROTECCIÓ PER CAUSES D'IDENTITAT DE GÈNERE I ORIENTACIÓ SEXUAL

Des de diferent punts de vista se subratlla la necessitat d'actualitzar el dret d'asil a les condicions socials i polítiques contemporànies, ja que avui la majoria dels demandants d'asil fugen més dels conflictes ètnics generalitzats que d'una amenaça personal de persecució.

Una altra de les crítiques més freqüents assenyalava la falta de consideració de les persecucions per motius d'orientació sexual i identitat de gènere com a causes d'asil. Respecte a la perspectiva de gènere i les experiències de les dones, recentment s'ha ampliat moderadament la definició, incloent alguns casos de persecució per raons de gènere, en particular la mutilació genital femenina (Merino Sancho, 2008). No obstant això, les directrius interpretatives aprovades no són vinculants i no hi ha reconeixement exprés del gènere ni de la identitat sexual com a motiu de persecució a la definició general de les causes donant accés a aquest dret (Díaz Lafuente, 2014).

CAP A UN DRET AL REFUGI PER RAONS CLIMÀTIQUES?

Les evidències científiques indiquen que cada dia més persones vulnerables es veuen desplaçades per la força a causa dels impactes generats pel canvi climàtic. La crisi climàtica genera i generarà en el futur desplaçament de persones a diversos estats d'arreu del món que seran importants, encara que difícils de preveure quantitativament (Pajares, 2017).

Diferents organitzacions utilitzen el terme de 'refugiats climàtics' o 'refugiats ambientals' per provocar debat i un futur canvi, encara que, actualment, el concepte no existeixi en el dret internacional de refugiats. Es reclama aquesta protecció com una qüestió d'igualtat, equitat i justícia davant d'una amenaça fonamental per als drets humans, a més considerant que el canvi climàtic afecta de manera desproporcionada a les persones més empobrides que menys han contribuït a l'escalfament global.

Evolució recent de l'aplicació del dret d'asil

LIMITACIONS D'ACCÉS A L'ASIL AL NORD GLOBAL

Jerôme Valluy (2009) explica que el dret d'asil –el dret humà a trobar refugi a l'estranger- s'esvaeix a poc a poc per deixar lloc al 'dret de l'asil'– totes les normes de dret relatives a l'asil-, per la supressió del dret de circular. Així, el dret d'asil d'excepció (autorització excepcional d'entrada i de residència, restrictiva i articulada a la sobirania dels Estats) substitueix al dret d'asil axiològic (protecció dels refugiats que se suposa que entren lliurement al país refugi).

Karen Akoka (2011) considera que l'asil serveix avui menys per a protegir un grapat d'individus més o menys allunyats de la ficció del refugiats segons l'imaginari liberal occidental, que no pas per a legitimar una política d'immigració cada vegada més restrictiva servint-li de fiança humanista. Segons Iker Barbero (2021), l'actual règim de control fronterer, a través dels dispositius de contenció/confinament que ha creat, condiona la sol·licitud d'asil: vol accelerar-la perquè la voluntat del govern és la deportació immediata, la dissuasió de la seva formalització o el traspàs a un altre estat europeu.

EL CONVENI DE DUBLÍN

Al cas europeu, un element d'evolució del dret d'asil depèn de les institucions europees i del Sistema Europeu Comú d'Asil (SECA). El 15 de juny de 1990, els països de la UE firmen el Conveni de Dublín per 'racionalitzar' les demandes d'asil. És a dir, determinar quin és l'Estat responsable de gestionar la demanda d'asil: és el primer país d'entrada al territori de la UE², el primer on s'entra a la UE. En d'altres terminis, principalment vol evitar que els refugiats pugin demanar asil als països on aquest sistema funciona millor, o a la vegada en diferents països europeus. Es tracta, de facto, d'una externalització a l'intern de l'UE de l'asil cap a les perifèria de la Unió.

² El 2003 va ser substituït pel Reglament 343/2003, encara que en l'argot jurídic es continua al·ludint a aquest reglament com "Dublín II". Sobre el paper, el Reglament de Dublín prohibeix expressament les transferències de persones sol·licitants d'asil a Estats membres on corrin el risc de rebre un "tracte inhumà o degradant" i estableix una jerarquia entre els criteris aplicables per a determinar l'Estat membre responsable d'examinar la sol·licitud d'asil (consideracions familiars, expedició d'un visat recent o permís de residència en un Estat membre, i el caràcter regular o irregular de l'entrada a la Unió Europea).

L'EXTERNALITZACIÓ DEL CONTROL MIGRATORI I LES CONSEQÜÈNCIES AL DRET D'ASIL

L'externalització del control migratori – és a dir, la delegació del control i de la repressió dels moviments de persones a països extra-europeus – comporta també conseqüències al dret d'asil, al seu accés i als seu abast (Gabrielli, 2017). Això produeix una externalització de facto de l'asil, en el sentit que el control s'aplica indiscriminadament cap a totes les persones en moviment. Considerat també que el refugiats que busquen asil no gaudeixin de cap canal segur d'accés a Europa, només poden recórrer a 'intermediaris' per emprendre uns camins migratoris molt costosos, llargs i sobretot molt violents i perillosos, estant esposats a arbitrietat, explotació, racisme i violències (Gabrielli, 2014; Jones, 2017).

Al cas espanyol, cal afegir també els casos dels despatxos d'ACNUR oberts al costat espanyol de les fronteres de Ceuta i Melilla a la segona meitat de la dècada de 2010. Des de la seva obertura, cap persona amb pell negra ha pogut accedir-hi i demanar asil, ja que l'esta marroquí, col·laborant amb les autoritats espanyoles, s'ocupa de no deixar-les arribar.

LA "CRISI DELS REFUGIATS" DE 2015 COM PUNT D'INFLEXIÓ PER ULTERIORS LIMITACIONS AL DRET D'ASIL

La mal anomenada "crisi dels refugiats siris" de 2015 – que en realitat és una crisi de l'acollida europea – representa un punt d'inflexió ulterior cap a la limitació al dret d'asil (Garcés Mascareñas, 2022). N'és un bon exemple l'acord "de la vergonya" UE-Turquia (18 de març de 2016), per deportar demandants d'asil sirians des de Grècia a Turquia, a canvi de diners i promeses diplomàtiques, mentre que en paral·lel continuaven les discussions i els retrets entre els països europeus per a la redistribució de pocs milers de refugiats.

Pel que fa això, Xavier De Lucas (2016) subratlla la desnaturalització del dret d'asil per a la superació de la línia vermella del principi de *non-refoulement*- és a dir, la prohibició de deportar una persona estrangera a un país que no és segur per a ella-.

LA VIOLACIÓ DEL PRINCIPI DE NON-REFOULEMENT

La violació del principi de non-refoulement és un dels elements que més impacte té al dret d'asil (Abrisketa, 2017). A l'Estat espanyol, els casos de les 'devolucions en calent' a Ceuta i Melilla i de les deportacions des de les illes Canàries són clars exemples de com les polítiques repressives dels moviments de persones afecten l'aplicació del dret d'asil. Freqüentment, aquestes deportacions es realitzen de forma expedita i grupal, sense que les persones hagin pogut demanar l'asil. En el cas dels rescats marítims, quan són operats pels estats europeus³, o fins i tot directament pels països veïns, la limitació a demanar l'asil es igualment rellevant.

³ És el cas d'Itàlia, per exemple, que ha estat jutjada culpable per la Cort Europea de Drets Humans de violar aquest principi en el cas Hirsi Jamaa i altres Others vs. Italy (aplicació núm. 27765/09). Es també el cas de Grècia, on l'organització Border Forensic ha registrat 16 casos de 'drift-backs' (devolucions marítimes empenyent o remolcant embarcacions) al [Mar Egeu fins a aigües turques](#) i 'push-backs' (devolucions terrestres) al [riu Evros](#).

L'EXTERNALITZACIÓ DIRECTA DE L'ASIL

Des de els anys 2000 emergeix al món una tendència a buscar l'externalització directa de l'asil, com en el cas de Tony Blair (en 2003) i Otto Schily (en 2004) que van proposar la creació de camps de la UE al Nord d'Àfrica on els refugiats podrien sol·licitar asil (Frelick et al., 2016). Cada vegada hi ha més exemples en aquest sentit: els anuncis el 2023 de la primera ministra (post) feixista Giorgia Meloni a Itàlia i del primer ministre conservador Rishi Sunak al Regne Unit d'externalitzar la gestió de l'asil respectivament a Albània i a Ruanda, copiant el model nefast d' Austràlia. Aquest país havia deslocalitzat l'asil a països veïns, a canvi del pagament d'uns diners anuals: Ens referim als camps infames instal·lats a Nauru i a l'illa Manus, a Papua Nova Guinea on, a més, sovint hi ha morts i suïcidis.

DRET D'ASIL I PREJUDICIS RACIALS: "REFUGIATS" BLANCS VS. "IMMIGRANTS" NO BLANCS

L'arribada de nombroses persones fugint d'Ucraïna des de febrer de 2022 i, sobretot, les modalitats de gestió d'aquest fluxos i de la seva acollida han sorprès a molts observadors per la seva diferència radical amb el tracte a l'arribada d'altres refugiats com el siris, per exemple. El 4 de març de 2022, la UE va activar la Directiva de protecció temporal, que s'havia adoptat el 2001, després dels conflictes armats dels Balcans Occidentals, i que mai s'havia aplicat. El 2015 i 2016, quan van arribar els refugiats sirians, per exemple, la gestió política i les narratives dels estats i institucions europees havien estat pràcticament antiètiques: només cal recordar el discurs d'alarma generalitzada per una suposada "invasió" de migrants i refugiats, així com les enormes dificultats en la negociació de quotes molt modestes de reassentament de refugiats.

Pasetti (2023) considera que "el dret d'asil no val per a tothom igualment":

La resposta d'acollida donada als refugiats ucraïnesos representa una excepció que arrela en la lògica bèl·lica de l' "amic-enemic". En canvi, la resposta d'abandó donada als "altres" refugiats radica en la lògica migratòria del "nosaltres - els altres" que, des de fa anys, inspira la governança migratòria europea. Totes dues lògiques posen en dubte la universalitat del dret d'asil.

D'altres consideren que aquest tractament tan diferenciat a Europa pels refugiats depèn també del seu fenotip o la seva religió, manifestant així islamofòbia, alterització i prejudicis racials (Esposito, 2022). Tot i que la UE, en els primers mesos de 2022, va donar protecció temporal a 4,2 milions de persones, no hi ha hagut tants escarafalls. "Per què tantes diferències?", es pregunta Blanca Garcés (2022). Un resposta bastant clara ve del primer ministre búlgar Kiril Petkov: "aquests no són els refugiats als quals estem acostumats... Aquestes persones són europees... Aquestes persones són intel·ligents, són persones educades... Aquesta no és l'onada de refugiats que ens era habitual: persones amb identitats que ens generaven dubtes, persones amb passats poc clars, que podrien haver estat fins i tot terroristes" (Esposito, 2022).

Sistema i mecanismes d'asil i acollida a l'Estat espanyol i a Catalunya

UN SISTEMA COMPLEX A LA PRÀCTICA

En realitat, a l'Estat espanyol hi ha diferent maneres de donar protecció a les persones en risc. Segon explica CEAR, es poden diferenciar entre tres mecanismes:

L'estatut de refugiat

“és una forma de protecció que pot ser reconeguda a les persones que compleixen els requisits per a ser una persona refugiada, és a dir, un temor fundat a ser perseguit per motius de raça, religió, nacionalitat, opinions polítiques, pertinença a determinat grup social, de gènere o orientació sexual.” (CEAR web).

El dret a la protecció subsidiària és

el que es dispensa a les persones que, sense reunir els requisits per a ser reconegudes com a refugiades, donen motius fundats per a creure que si tornessin al seu país d'origen s'enfrontarien a un risc real de patir algun dany greu com la mort, tortura, amenaces contra la integritat, etc.

La protecció internacional

és un terme que engloba tant l'estatut de refugiat com la protecció subsidiària. Sovint es confon amb el terme estatut de refugiat, però és necessari remarcar que el terme protecció internacional és més ampli.

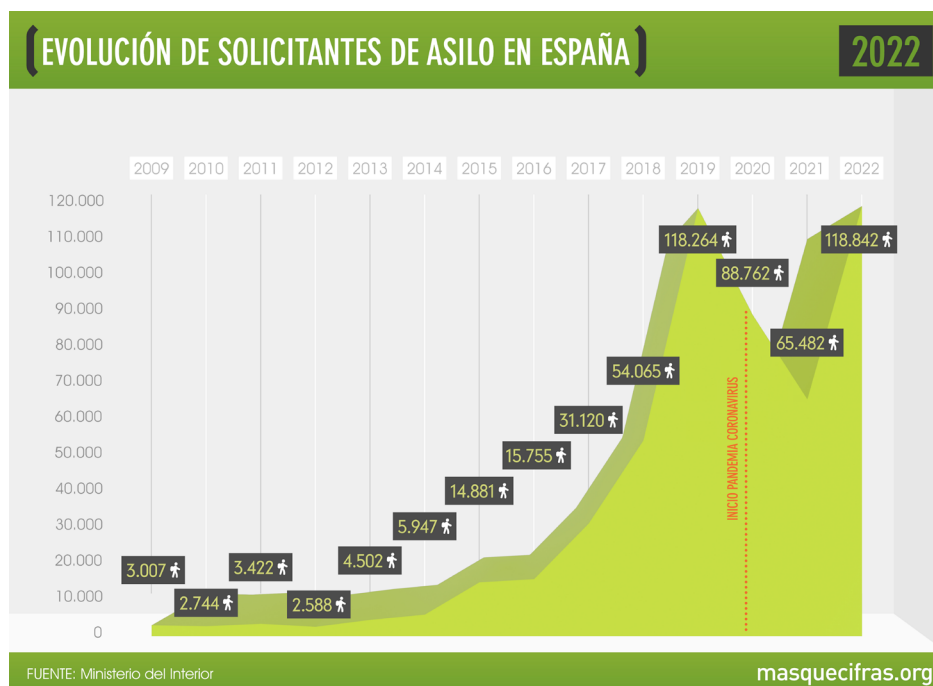
Les “raons humanitàries”

Suposen la concessió d'una autorització de residència temporal que es concedeix en determinats suposats; a sol·licitants d'asil la sol·licitud del qual ha estat denegada a proposta de la Comissió Interministerial d'Asil i Refugi.

ALGUNES DADES SOBRE DRET D'ASIL, ACOLLIDA DELS REFUGIATS I ELS SEUS LÍMITS

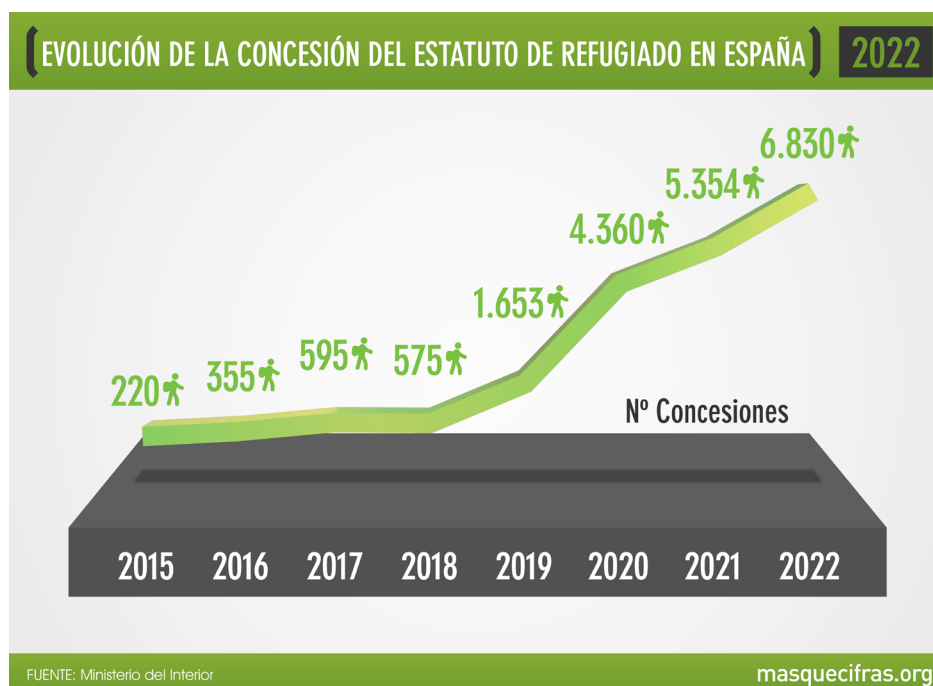
Per concloure, fem una ullada a com s'aplica el dret d'asil i quina és l'acollida que es dona al refugiats. Les demandes d'asil a l'Estat espanyol han anat augmentat progressivament des de 2009 (Taula 1).

Taula 11.1.
Evolució de les demanes d'asil a l'Estat espanyol.
Font: [CEAR](#).

Tot i aquest augment, el número de les concessions d'asil no ha crescut al mateix ritme i queda molt lluny del numero de les demandes (Taula 2).

Taula 11.2.
Evolució de les concessions de l'estatut de refugiat a l'Estat espanyol – 2015-2022.
Font: [CEAR](#).

Altres demandants d'asil obtenen formes diferents de protecció. Respecte a les dades parcials de l'any 2022 (Taula 3): el 7,85% obtenen el estatut de refugiat, el 8,51% obtenen la protecció subsidiària, el 24% la protecció per raons humanitàries, i el 59,5% veuen la seva demanda rebutjada.

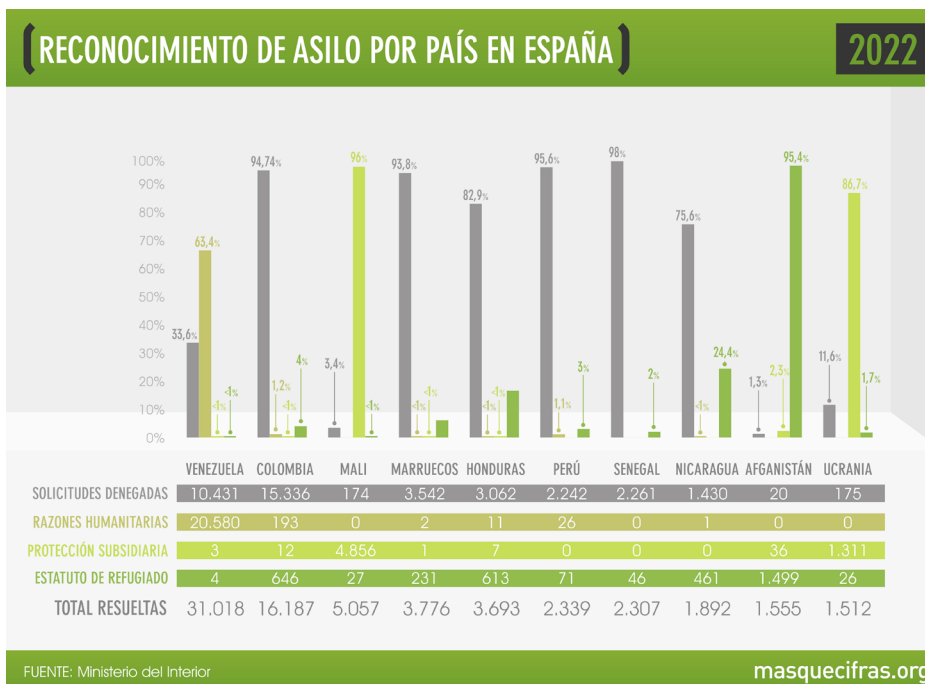
Taula 11.3.
Resultats de les demanes d'asil a l'Estat espanyol - 2022.
Font: [CEAR](#).

Malgrat que l'atenció política i mediàtica es centri al continent africà, l'orient mitjà i l'Àsia, en realitat la majoria de demandes d'asil són fetes per ciutadans de països d'Amèrica Llatina (Taula 4) i a més, el resultat canvia bastant en funció del país d'origen (Taula 5).

Taula 11.4.
Origen dels demanant d'asil a l'Estat espanyol - 2022.
Font: [CEAR](#).

Taula 11.5.
Tassa de reconeixement
d'asil per país.
Font: [CEAR](#).

Finalment, cal assenyalar com el sistema d'acollida a l'Estat espanyol no s'ha desenvolupant proporcionalment al creixement de les demandes i, des de fa anys, es troba subdimensionat i a vegades totalment desbordat, encara que reposa principalment en la delegació d'aquesta tasca a diverses ONG. Garcés Mascareñas i Ribera Almandoz (2020) parlen clarament de com refugiats i demandants d'asil es deixen en condicions d'indigència i, com no és tan excepcional, que es retrobin sense casa i, fins i tot, dormint al carrer.

ACTIVITAT D'AUTOAPRENTATGE

1. Pots familiaritzar-te amb les dificultats que experimenten les persones que s'escapen de persecucions que posin en risc la seva vida i que busquen un refugi al Nord global i a Europa.

Pots començar consultant algun mapeig interactius per comprendre on són els refugiats al món.

— **Mapa interactiu dels refugiats al món.** [The Refugee Project](#).

Pots continuar consultant alguns dels nombrosos recursos interactius a disposició:

— BBC. **¿Cómo te enfrentarías al peligroso viaje de un refugiado sirio?** [Recurs interactiu](#).

— RTVE. **La ruta de los refugiados.** [Mapa interactiu](#).

— The Guardian (9-6-2015). **The Journey. A refugee's odyssey from Syria to Sweden.** [Recurs interactiu](#).

— The Guardian (14-1-2014). **The refugee challenge: can you break into Fortress Europe?** [Recurs interactiu](#).

— The Guardian. **Threads: A refugee's story in words and pictures.**

2. Escull una notícia als mitjans de comunicació sobre un fet de crònica que impliqui una o més persones refugiades. Creus que hi ha un tractament diferenciat dels refugiats i migrants en funció de la seves característiques fenotípiques, de religió, d'origen geogràfic, de classe social i de gènere? Hi ha algun prejudici que apareix directament o entre línies?

El racisme també afecta el tractament dels refugiats [influint en la cobertura mediàtica](#) (Esposito, 2022; Ibañez Sales, 2023).

QUÈ POTS FER-HI TU?

1. Participa en espais propers on reflexionar sobre el dret d'asil, l'acollida de refugiats i les polítiques migratòries. Porta aquesta reflexió als teu espais de vida (educació, lloc de treball, barri, colla d'amistats, família, etc.).

— Identificar com aquestes polítiques repressores impacten les vides de les persones i reflexionar en un entorn de confiança i seguretat sobre com generar canvis ens pot enfortir per denunciar i transformar individualment i col·lectivament aquesta situació.

— Esbrina si al teu centre educatiu, lloc de treball, barri, poble o ciutat hi ha algun col·lectiu de suport als refugiats i demandants d'asil on puguis participar.

— Exigeix la derogació de la Llei d'Estrangeria, que suposa greus limitacions al dret d'asil, a més d'un tractament racista de les persones del sud del món.

2. Reclama als mitjans de comunicació que no reproduïxin estereotips xenòfobs i racistes cobertura sobre temes relacionats amb refugi, dret d'asil i migracions. Reclama que es doni la mateixa atenció a tots els conflictes i a totes les persones que en fugen per buscar un refugi segur, independentment de la seva religió, nacionalitat, origen geogràfic, fenotip i gènere.

Els mitjans de comunicació sovint informen sobre guerres i conflictes reproduint biaixos relacionats amb la religió, nacionalitat, origen geogràfic, fenotip i gènere de les persones afectades. La mort de civils a Àfrica i a l'Orient Mitjà suscita menys atenció en els mitjans de comunicació que la mort d'ucraïnesos: així la necessitat d'asil d'aquests refugiats sembla més legítima. Reclama per xarxes socials als mitjans que facin un periodisme sense aquets biaixos.

3. Denuncia els impactes de l'exportació d'armes dels països de la UE en els conflictes que, a més de nombroses víctimes, generen desplaçaments de persones refugiades.

— Pots mirar el mapa Interactiu "[Armes europees i Refugiats](#)" realitzat pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau.

— Dona suport a campanyes d'organitzacions de la societat civil i de col·lectius que treballen sobre aquestes qüestions.

- 4.** Participa a les accions i mobilitzacions socials per defensar el dret d'asil i donar suport a les persones refugiades.
— Pots unir-te i donar suport a organitzacions i col·lectius que defensen els drets de refugiats i migrants i suporten legalment i materialment el seu dia a dia.
- 5.** Participa a campanyes, accions i mobilitzacions per reconèixer com a causa d'accés al dret d'asil les persecució per raons d'identitat de gènere i orientacions.
- 6.** Dona suport a les persones refugiades i migrades LGTBI al teu poble o ciutat.
— Pots donar suport i participar a entitats locals que treballen en aquest àmbit ([Acathi](#)).
- 7.** Participa a les campanyes i accions pel reconeixement del concepte de 'refugiats climàtics'.
— Per informar-te, pots veure el vídeo "[Forced to Move: A Climate Story](#)" (Forçat a moure's: una història climàtica).
— També pots llegir aquest [document](#) del Parlament Europeu sobre els debats per definir aquest concepte.

BIBLIOGRAFIA

Abrisketa, Joana (2017). La dimensión externa del derecho de la Unión Europea en materia de refugio y asilo: un examen desde la perspectiva del non-refoulement. *Revista de Derecho Comunitario Europeo*, 21(56), pp. 119-158.

Akoka, Karen (2020). *L'asile et l'exil : Une histoire de la distinction réfugiés/migrants*. Paris: La Decouverte.

Akoka, Karen (2011). L'archétype rêvé du réfugié. *Plein droit* 2011/3(90), pp. 13-16.

Arendt Hannah (1943). We Refugees. *The Menorah Journal* 31(1), pp. 69-77.

Barbero, Iker (2021). Refugiados en contención: lógicas de (in)movilidad en materia de derecho de asilo en la Frontera Sur. *Revista CIDOB d'Afers Internacionals*, 129, pp. 179-202.

De Lucas, Javier (2016). Sobre el proceso de vaciamiento del derecho de asilo por parte de los Estados de la UE. *Tribuna de Actualidad* vol. 4, pp 21-27.

Diallo, Yolande (1976). Humanitarian Law and Traditional African Law. *International Review of the Red Cross* (1961 - 1997), Volume 16, Issue 179, pp. 57-63.

Díaz Lafuente, J. (2014). El derecho de asilo por motivos de orientación sexual e identidad de género. *Revista de Derecho Político*, (89), 346.

Esposito, Addie (2022). The Limitations of Humanity: Differential Refugee Treatment in the EU. *Harvard International Review*, September 14th.

Frelick, Bill, Kysel, Ian M., I Pokduk, Jennifer (2016). The Impact of Externalization of Migration Control on the Right of Asylum Seekers and Other Migrants. *Journal on Migration and Human Security*, 4(4), pp. 190-220.

Gabrielli, Lorenzo (2017). La externalización europea del control migratorio: ¿La acción española como modelo?, *Anuario CIDOB de la Inmigración* 2017, pp. 126-152.

Gabrielli, Lorenzo (2014). "Securitization of Migration and Human Rights: Frictions at the Southern EU Borders and Beyond". *Urban People / Lidé mesta*, 16 (2), pp. 311-322.

Garcés Mascareñas, Blanca (2022). Europa ante los refugiados. *Compàs d'amalgama*, ISSN 2696-0982 / e-ISSN 2696-1008, primavera 2023, núm. 7, p. 28-32.

Garcés Mascareñas, Blanca, y Olatz Ribera Almandoz (2020). «Políticas de la indigencia. Solicitantes de asilo sin casa en Europa». *CIDOB Nota Internacional* 237.

Jones, Reece (2017). *Violent Borders: Refugees and the Right to Move*. Verso.

Ibañez Sales, Matias (2023). The refugee crisis' double standards: Media framing and the proliferation of positive and negative narratives during the Ukrainian and Syrian crises. *Euromesco policy brief* n. 129.

Merino Sancho, Víctor M. (2008). Derecho de asilo y género. ¿Ha evolucionado el derecho de asilo? *Cuadernos electrónicos de filosofía del derecho*, 17

Moreno Lax, Violeta (2008). Must EU Borders have Doors for Refugees? On the Compatibility of Schengen Visas and Carriers' Sanctions with EU Member States' Obligations to Provide International Protection to Refugees. *European Journal of Migration and Law*, 315. DOI:10.1163/157181608X338180

Pajares, Miguel (2017). Un futur de refugiats climàtics. *Carrer* 143, pp. 22

Pasetti, Francesco (2023). Ellos, los otros y nosotros: el asilo entre guerra y migraciones. *CIDOB opinión* 760.

Valluy, Jérôme (2009). *Rejet des exilés. Le grand retournement du droit de l'asile*. Editions du croquant – Collection Terra.

ALTRES RECURSOS D'INTERÈS

Web i blocs:

CEAR (Comisión Española de ayuda al refugiado)

A més, CEAR ha realitzat la web "Más que cifras" on es proporcionen dades actualitzades i infografies sobre el tema.

CCAR (Comissió Catalana d'Acció pel refugi).

ACATHI és una associació que dona suport a persones refugiades LGBTQI+.

Statewatch monitoritza l'activitat dels estats i les limitacions a les llibertats cíviques.

Human Rights Watch.

La plataforma europea ECRE – European Council on Refugees and Exilees es una aliança entre 117 ONGs de 40 països europeus davant de les institucions europees.

Climate Refugees és una organització de recerca i defensa que reclama la protecció pel canvi climàtic.

Institucionals:

ACNUR. Agència de l'ONU per als Refugiats.

Text complet de la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (1951).

Text complet del Protocol sobre l'Estatut dels Refugiats (1967).

Agencia de Asilo de la Unión Europea (AAUE).

Servei d'Atenció a Immigrants, Emigrants i Refugiats (SAIER), Ajuntament de Barcelona.

Barcelona Ciutat Refugi.

Portal d'asil i refugi, Ministeri de l'Interior, Govern d'Espanya.

Materials educatius:

ACNUR, "Enseñar sobre las personas refugiadas".

CEAR, "Sensibilización migración y refugio".

Amnistia Internacional, "Drets humans de les persones en moviment".

Unicef, "Passaport d'humanitat- Els drets dels infants migrants i refugiats".

Recursos audiovisuals:

"Moolaade", de Ousmane Sembene, Senegal, França, Burkina Faso, Cameroun, Maroc, Tunisie, 2004.

"We were not born refugees", de Claudio Zulian, Catalunya, 2018.

"Persepolis", de Marjane Satrapi, França/EUA., 2007.

"Capernaum", de Nadine Labaki, Líban, 2018.

"Dheepan", de Jacques Audiard, França, 2015.

"Human Flow", de Ai Weiwei, Alemanya, 2017.

"In This World", de Michael Winterbottom, Regne Unit, 2002.

"Lost and Found", curtmetratge d'Orlando von Einsiedel, 2019.

"Nacido en Siria", de Hernán Zin, 2016.

"Une saison en France" de Mahamat Saleh Haroun, França, 2017.

"Midnight Traveler", de Hassan Fazili, 2019.

Libres il·lustrats:

"Refugiats". Ilan Brenman i Guilherme Karsten. Animallibres. 2023.

"Els migrants". Marcelo Simonetti i Maria Girón. Kalandraka. 2023

"Sota les bombes". Judith Kerr, Altra Editorial. 2022.

"Guerra. No és per a mi". Eric Battut. Blume. 2022

"El país dels ocells sense ales". Nadia Ghulam. Lagalera, 2021.

"Allí donde van nuestros padres". Shaun Tan. Dargaud.

"Migrants". Issa Watanabe. Zorro Rojo. 2019.

"Ziba vino en un barco". Liz Lofthouse. Lóquez. 2022.

"El viaje". Francesca Sanna. Impedimenta. 2016.

"Akim corre". Claude K. Dubois. Lóquez. 2015.

"Eloisa y los bichos". Jairo Buitrago y Rafael Yockteng. El Jinete Azul. 2012.

"La Llave". Angèle Delaunois i Christine Delezenne. Lóquez. 2009.

Videojocs:

"Bury Me, My Love", de Florent Maurin.

"Path Out", de Abdullah Karam.

"The Night Fisherman".

